

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gld. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja opravištvu v dijaškem semeniaču (Knabenseminar). — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamesne liste prodaja knjigar Novak na velikem trgu po 5 kr. — Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Poziv

k pristopu v Slovensko društvo.

Vljudno podpisani, začasni odborniki vabijo na podlagi pravil, od vlade potrjenih, vse (§ 4) Slovence štajerske, naj pristopijo političnemu društvu Slovenskemu.

Druži nas sorodna kri slovanska, navdaja bratska ljubezen, navdušuje iskrena želja, zagotoviti svojemu rodu in jeziku slovenskemu obstanek in veljavo na slovenskih tleh.

Gosti napadi številnih sovražnikov silijo nas v obrambo z združenimi močmi.

Pristopite toraj, bratje slovenski, od Solčavskih planin do hrvatske, ogerske in nemške meje, od Golice in Peče do Rogačke gore in Brežiške nižave. Zberimo se Slovenci od Mure do Save. Združimo se! Segnimo si v bratske roke narodnjaki vsakega okraja, slehernega stanu! Borimo se složno za pravice svojega naroda! Odbijajmo yzajemno sovražnike. Skrbimo združeni narodu za dušni in gmotni napredek! Držimo se gesla, po katerem presvitli naš cesar Franc Jožef I. slavno vladarijo mogočnej Avstriji: „z združenimi močmi“.

Društvenike naglasivše se sprejemajo odborniki in poverjeniki. (§ 9). Vsak društvenik dobi sprejemnico z društvenimi pravili vred. Društvenina znaša 1 fl. in se plača pri sprejetji v društvo. Odborniki in poverjeniki pošljejo denar g. dr. Jarneju Glančniku, advokatu v Mariboru, ki je začasni denarničar.

Za poverjenike prošeni so gospodje: dr. Josip Serneec v Celji, dr. Al. Gregorič v

Ptuji, dr. Geršak v Ormoži, Josip Kukovec v Ljutomeru, dr. Gorički v zgornji Radgoni, Franc Rojko pri sv. Lenartu v Slov. goricah, Anton Potočnik v Mahrenbergu, dr. Jož. Šuc v Slov. Gradci, Jan. Vošnjak v Šoštanji, dr. A. Prus v Konjicah, Fr. Limavšek v Slov. Bistrici, Vinko Geršak v Podčetrtku, dr. G. Srebre v Brežicah, Al. Podhostnik v Sevnici, Anton Balon na Vranskem, E. Širca v Žavci, J. Lipold v Mozirji, J. Skaza v Šmariji in Lovro Potočnik v Gornjemgradu. Prvi občni zbor bode meseca avgusta.

V Mariboru dne 16. julija 1882.

Dr. Franc Radaaj, **Dr. Jarnej Glančnik,**
predsednik. denarničar.

Dr. Lavoslav Gregorec,
tajnik.

Dr. F. Dominkuš, Paul Simon, Dr. Josip Serneec, Dr. Alojzij Gregorič,
odborniki,

Pravila političnega „Slovenskega društva“ za Štajersko s sedežem v Mariboru.

Ime in sedež društva. § 1. Ustanovi se za vojvodino Štajersko, spadajočo pod c. k. namestništvo v Gradci, politično društvo z imenom Slovensko društvo in s sedežem v Mariboru.

Namen društva. § 2. Namen temu društvu je: razširjati med slovenskim ljudstvom politično in gospodarsko izobraženje, vzbujati narodno zavest, braniti narodne in državljanske pravice slovenskega naroda, in pospeševati ustavni razvoj avstrijske države na krščanski podlagi, zlasti toraj pospeševati duševne in materialne koristi slovenskega prebivalstva v državnih, občinskih, cerkvenih, šolskih, gospodarskih in socijalnih zadevah.

Pripomočki društva. § 3. V dosego društvenega namena služijo ti le pripomočki: a) občni zbori, in b) odborove seje. c) Slovensko društvo bode pri postavljenji kandidatov v razne

zastope in pri raznih volitvah sodelovalo, jih podpiralo in z izvoljenimi občevalo. Kandidate postavljalo bode v porazumljeni z dotičnimi, merodajnimi osebami in kraji. *d*) Napravljalo bode tudi besede ali zabavne shode za omiko in vedrenje duba, in veselice s petjem, godbo in gledališnimi igrami. Društvo bode stroške v dosege svojega namena potrebne pokrivalo z letnimi in prostovoljnimi doneski društvenikov. Sprejemale se pa bodo tudi hvaležno tiskovine za društvene knjižnice.

Ustanovitev in obnovitev društva. § 4. Društvo je osnovano, ako šteje vsaj 20 društvenikov. Društvenik je lahko vsak polnoleten avstrijski državljan, ako mu postave ne branijo stopiti v politično društvo, vendar le, ako se pri društvenem vodstvu oglasi, in ako ga odbor sprejme; ne sprejetemu pa odbor ni dolžen uzrokev najaviti. Odbor ima tudi oblast, koga brez navajanja dotičnih razlogov izključiti. Kdor pa sam izstopi, mora svoj izstop predsedniku pismeno naznaniti. O obnovitvi društva se mora razpravljati, ako vsaj $\frac{1}{3}$ društvenikov kakšno spremembo zahteva in obnovitev obvelja, ako jo $\frac{2}{3}$ društvenikov sklenete.

Pravice in dolžnosti društvenikov. § 5. Vsak društvenik ima pravico: *a*) društvene tiskovine, knjižice, knjižnice čitati, in si jih izposojati, *b*) vdeleževati se vseh društvenih shodov in zborov, *c*) pri zborih govoriti, predloge staviti, glasovati, voliti, in voljen biti, *d*) udeležiti se društvenih veselice in besed, in goste posebno iz svoje obitelji in rodbine dovajati.

§ 6. Vsak društvenik ima dolžnost: *a*) pospeševati in podpirati po svoji moči društvene namene (§ 2) *b*) ravnati se po zborovih sklepih in odborovih ukrepih, *c*) pridobiti novih udov, in v društveno blagajnico vplačevati letnino, ki znaša 1 fl. Prostovoljni doneski, darovi v društvene namene, se hvaležno sprejemajo; vplačani doneski se pa ne vračajo. (Menje premožnim udom zamore odbor letnino znižati, ali celo odpustiti). Društveniki pa, ki najmanj po 2kratnem opominu letnine plačali niso, se izključijo.

Vodstvo. § 7. Društvo opravlja svoje zadeve: 1) po občnem zboru, 2) po odboru. § 8. Občni zbor se mora vsaj enkrat na leto sklicati, ter ima pravico: *a*) izvoliti predsednika, 9 odbornikov, izmed katerih mora jih 5 v Mariboru stanovati, in 3 namestnike, katerih 2 morata v Mariboru ali v najbližnji okolici biti doma, *b*) izbrati izmed društvenikov 2 pregledovalca letnih računov, *c*) prenařajati društvena pravila, *d*) imenovati častne ude, *e*) skleniti razpust društva, in *f*) sklepati o vsem, kar se postavi na dnevni red občnega zbora.

Ako boče kateri društvenik poseben nasvet za občni zbor staviti, mora ga 14 dni pred občnim zborom naznaniti odboru. Zbor sklepa veljavno, če je vsaj 20 društvenikov navzočnih. Zbor vodi predsednik, ali, če je zadržan, njegov namestnik. Zboruje pa se lahko v vsaki politični

srenji na Štajerskem. Volitve se vršijo po volilnih listkih. § 9. Odbor voli izmed odbornikov podpredsednika, denarničarja in tajnika, sprejema in izključuje društvenike in opravlja sploh društvene zadeve. Pri sejah mora biti za sklepčnost vsaj 6 odbornikov navzočih. Predsednik vodi društvo in ga zastopa proti vnajnosti, tajnik oskrbuje pisarstvo v društvenih zadevah, a denarničar društveno blagajnico. Odbor imenuje poverjenike po okrajih, da mu o društvenih zadevah in potrebah poročajo. Poverjeniki morajo biti društveniki. On sklicuje društvene shode in zборе, izvršuje njihove sklepe, in odstopivši daje račun o društvenem premoženju in poroča o društvenem delovanju. Pisma, naznanila, zapisniki so veljavni, kedar jih podpiše predsednik, ali njegov namestnik s tajnikom vred. Pri občnem zboru, pa tudi v odborovih sejah sklepa se z absolutno večino navzočih društvenikov, v slučaji glasovne enakosti odločuje glas predsednikov.

Sodnija o prepirih. § 10. Prepire med društveniki vsled društvenih razmer rešuje brez priziva izbrano sodništvo, v katero voli vsaka stranka enega razsodnika, odbor pa imenuje predsednika.

Razdruženje. § 11. Društvo se razdruži: *a*) če ne šteje niti 20 udov, *b*) če občni zbor razdruženje sklene in *c*) če politična gosposka razdruženje ukaže. V prvih dveh slučaji odloči o premoženju občni zbor, v tretjem ga izroči denarničar slovenske čitalnici v Mariboru.

Br. 7919.

Obstanek društva po teh pravilih se spričuje v smislu § 9. društvene postave od 15. novembra 1867.

V Gradci dne 17. maja 1882.

C. kr. namestnik:

Enzenberg.

Gospodarske stvari.

Globoko prekopana zemlja upliva na okus sočivja.

Večkratne skušnje so pokazale, da ima rigolana zemlja mnogo upliva na okus v nji rastočega sočivja.

Zlasti na vsakovrstnem korenstvu je to pogostoma opaziti. Tako se je pokazalo, da je v nekem domačem vrtu, v katerem se je zemlja na 60 centimetrov globoko rigolala, korenje, peter-silja, rudeča pesa, žolta in bela poletna redkev, luk, kateri je bil posebno globoko posajen, kakor ga imajo francoski vrtnarji saditi navado, bilo posebno dobrega okusa.

Redkev ni postala puhla pa tudi ne lesnata, pri vsem tem pa je bila vendar prav debela. Isto skušnjo so naredili drugikrat, ko so grede ob nekem hišnem zidu na meter globoko prerigolali.

Iz tega se vidi, da je prav globoko prekanjanje zemlje, t. j. rigolanje za raznovrstno sočivje prav hasnovito.

Posebno se mora to ravnanje tam priporočati, kjer se je zemlja že več let za nasajenje sočivja rabila in kjer so se njene gornje plasti že po nasajenih rastlinah izsesale.

Vsaki 5 — 6 let bi se moral sočivni vrt prerigolati. To bi dobro vplivala ne le na večji pridelek sočivja, ampak tudi na boljši njegov okus.

Koliko na Angleškem domačih zajcev povžijejo.

Angleži so zapazili, da imajo Belgijski domači zajci naj okusnejše meso izmed vseh drugih. Zato so jih začeli iz Belgije kupoma na Angleško izvažati.

Vsako leto se iz pomorskega Belgijskega mesta Ostende 107.000 metričnih centov domačih zajcev na Angleško pripelje. Ako rajtamo na metrični cent 60 zajcev, tvori to ogromno svoto od 6,240.000 zajcev.

Samo po sebi je umevno, da se na Belgijskem mnogo mnogo teh živali povžije.

Vrh tega se jih na Angleškem samem veliko tisoč priredi. Iz tega se da toraj prerajati, koliko se teh živali leto na leto na Angleškem povžije. Kolika dobrota bi to za uboge ljudi, posebno za naše viničarje bilo.

Voska prodavajo sedaj malo toda cena je stalna: na Dunaji velja 100 kilo rumenega voska 125 — 140 fl., ubeljenega 180 — 210 fl. Ceresin, beli, prve vrste 80 — 82 fl., druge vrste 72 — 74 gold. Ceresin, na pol beli 68 — 70 fl. Ceresin, žolti, 60 — 62 fl.

Sejmi. Na Koroškem: 25. julija: Strassburg; 26. julija: Kutarče, Sachsenburg; na Kranjskem: 23. julija: Banja loka; 24. julija: Velika loka; 26. julija: Loka, Vrhnika, Narin, Leskovec, Višnja gora, Radoljca, Bitnje, Cerknica; 27. julija: Toplice, Vrh; 31. julija: Kostanjevica, Lukovka, Šmartno pri Litiji, Telče; na Hrvatskem: 24. julija: Vukovar, 25. julija: Karlovec, Podsused, Varaždin; 26. julija: Bosiljevo, Darovar, Djakovar; 28. julija: Samabor; 29. julija: Kostajnica.

Dopisi.

Od sv. Lovrenca v Slovenskih goricah. Zvečer pred godom sv. Cirila in Metoda se je obhajala tukaj lepa svečanost, na čast slovanskima apóstelnoma. Genljivo je bilo gledati na stotine in stotine kresov po mili slovenski zemlji. Tudi pri nas smo našli lepo množico teh migljajočih lučic. Pri bližnji cerkvi na Polenški pa so lepo zatrijančili, kakor to delajo na Kranjskem, ki vesele prigodbe naznanjajo z zvonovi. Posebno veliko teh lučič pa je migljalo po Halozah, ker prebivalci še niso oblizani od nemške kulture, in

imajo med seboj narodnega moža, kateri o pravem času s pravo besedo in na pravem mestu na narod upliva. Prava beseda o pravem času in na pravem mestu pa se mora vendar le srca prijeti. Ako je bila južna stran od nas tako lepo razsvetljena, tako nam je žalost trla srce in oči so se nam polnile s solzami, ako smo pogledali proti zahodu, proti sv. Urbanu, kjer učitelj Kocmut svojimi „Judeževimi groši“ in drugi svojo nemškutarijo in Miheličevimi peticijami v narodnem obziru prav slabo gospedarijo. Tamkaj je bilo vse temno, nobena lučica ni teme razsvetljevala, ni si je našel, in ako bi jo tudi pazno z drobnovidom iskal. Odpustite jim, ker ne vedó, kaj delajo. Želeti bi bilo, da bi lepa navada, krese žgati na čast sv. Cirilu in Metodu povsod obveljala. V naši farni šoli se lepo slovensčina uči; in želeti bi bilo, da bi se tudi te urice, v katerih je učitelj prisiljen učencem nemško abecedo v glavo zabijati, za sadjerejo ali poljedelstvo odmerile. Znano je, da prebivajo tukaj trdi Slovenci, ki se med seboj le „naški“ pogovarjajo. Pa kakor pravila brez izjeme ne, tako je tudi med nami eden, ki se z nemščino študi in od nje zveličanja in morebiti še celo — denarjev pričakuje. Tudi „Dorfboteja“ in Miheličeve peticije si je ta nemškutarček vedel privabiti. Pa peticije so morale na njegovo žalost brez podpisov nazaj romati, ker mi Lovrenčani takih mazarjskih reči ne podpisujemo, pač pa smo podpisali slovenske peticije. Druga žaba, namreč „Dorfbote“ še redno priskače k nam. Pa mislim, da bo se morala ta zalega, skoraj, če tudi ne rada, osodi pripustiti; skoraj bo tič brez perja pobešal glavo, ker ga ne bo imel kdo plačati, če ga hočejo pa brez plače k nam pošiljati, pa le slobodno, saj takšne lističe bo znal porabiti naš narodni mesar za meso in klobase. Na binkoštno nedeljo smo opazovali po ranej meši, kako je prost kanonir, drugače pa babač, ki se je v mestu učil nemški, pred cerkvijo, se vé, da odprto, sprebajal se čakaje nekoga. Vsako krat, ko je šel mimo zvonika, od koder se ravno vidi na prednji altar, je ponosno salutiral, držec dolgo gorečo viržinijo v ustih. Bi ne bilo bolje, da bi se ta „visoki vojak“ službeni reglement učil, nego da se baha s svojo kosmato nemščino. (To je res čudno, kajti kanonirji slujejo sploh kot pametni ljudje. Ured.) Pri nekej priliki je ptujski direktor Ferik imenoval „Südsteirische Post“ = Südsteir. Pest. Ta človek nekoliko časa sem strašno povzdiguje nemščino. Pri nekej drugej priliki je rekel, da učitelj nij zato učitelj, da bi kmeta s tem v nesrečo spravljaj, da se uči njegova deca nemški. — Še nekaj, marsikterim učiteljem, ki delujejo na slovenskih šolah, gre težko z izrazi, ker so se prej v vseh šolah le nemško učili. Gospod Lapajne v Krškem je izdal knjige za vsak predmet, katere bi si nabavil vsak učitelj. Te knjige so po ceni in učitelju jako dobro služijo.

Iz Ptuja. (G. g. dopisnikom nekaj.) Da bi si stebel desetmesečno šolsko prašino, okrenem njo prvi den šolskih počitnic v prijazne Haloze k velecenjenemu mnogoletnemu prijatelju, č. g. župniku sv. Trojičkemu. Pri gostoljubnem domačinu na obedu bil je tudi, zarad svoje marljivosti in primernega ponašanja občepoštovani g. Ornik, vrli učitelj pri sv. Duhu, podružnici Trojičkej: „Nekako težko mi je dnes pri srci, reči me dobri starček, ko sem mu bil spomenil, da smo pri okrajnem šolskem svetu njegovo prošnjo glede umirovljenja soglasno bili podkrepili; blizu 50 let sem učitelj in sicer pri sv. Duhu čez 30 let, pa me v tem težkem stanu redko kaj tako speklo, kakor ono, kar se zdaj v Gospodarji o meni pravi, in to so bojda ravno oni pisali.“ Pri teh besedah pokaže solznatimi očmi na dopis iz Ptuja s podpisom Ž v, v katerem se bere, ka je v občini Rodni vrh, razve predstojnika Dajuka in nekega Mateušiča tudi on, namreč „stari učitelj Ornigggg“ podpisal Mihaličeve peticije. Kakor vejo, trdi blagi mož, jaz onokrat pri učiteljskem zborovanji nisem z večino glasoval, kajti; pa tako zagrešiti proti svojej slovenskej materi ne morem, in se nikoli no bodem, da bi podpisal Mihaličeve peticije. Povsod na okoli razpošiljale in raznašale so se na podpis in tudi predstojnik Dajuko jo je dobil, prinesel k meni in me vprašal, kaj da naj storimo; jaz pa sem mu rekel: tega nikar ne podpisemo, in tako so one peticije še zdaj pri meni v nekem kotu, podpisal pa jih ne bom nikdar, saj nisem, hvala Bogu, še prišel ob pamet in vem, da sem pošten Slovenec. Kdor pa je Dajuka in Matevšiča na podpis vlovil, tega ne vem, morebiti, da jih onedva nista podpisala. To me res boli, ka se na moje stare dni kaj tako sramotnega o meni razglasuje in krivo pripoveduje. Blagi moj kolega, tolažim dobrega starčeka, jaz onega dopisa „Gospodarju“ nisem priposlal, in tudi ne vem, kdo ga je pisal, in dobro razumem, da Vaz težko stane, ka ste tako na smeh in sramoto postavljeni, ali temu se lahko odpomore s tem, da pripošljete par besedic g. uredniku pak rečete, da Vi nikdar Miheličevih peticij niste podpisali in njih ne bodete, in prepričan sem, ka bode g. urednik to reč srca rad popravil. „Tega pa ne storim; kajti nikoli še nisem ni edne besede v nikake novine pisal, pa tudi zdaj ne bodem, raje krivico trpim; če pa bi oni tako dobri hoteli biti, pa v mojem imenu povedati, da jaz Miheličevih peticij nisem hotel podpisati in njih nikdar ne bom; kaj takega bi mi pa prav ljubo bilo, in jaz Njih prosim za to. Dragovoljno obečal sem sivoglavemu poštenjaku željo spolniti in mu javno čast rešiti, kar sem s tem, mislim polnoma storil. (Obžalujemo, da se je krivo poročalo o g. Orniku; naš dopisatelj se vé ni bil g. profesor Žitek, ampak nek drug sicer priden narodnjak, ki pa ni bil dobro podučén.) „Nečem njih imenovati, pripovedaval nam je blag mož

dalje, kako so me ptujski purgarji nagovarjali in nadlegovali, naj grem tudi jaz v Celje na „Par-teitag“; komaj sem ednega odpravil, že je drugi prilomastil, pa so mi obečavali, da dobim „fraj-karto“, da ne bodem imel celo nikakih stroškov, ampak, da itd., samo naj grem. Hvala Bogu, da je naša vlada bila tako modra, pa je to prepovedala, jaz bi sicer tako ne bil šel na to hujskanje proti nam Slovincem“. — — — Nemorem si kaj, da ob konci teh vrstic ne opomnim gg. dopisnikov in njih iskreno vprašim, naj pišejo vselej le samogolo in čisto resnico, pa nikoli ne o takih zadevah, o kterih se prav ne ve, so se li pripetile, ali so popolnoma zanesljive ali pa morda ne; na tak način bode mnogo svaje izostalo, novine bodo prihranile potrebno zaupanje, in g. urednik ne bo imel pri težavnem in nevarnem svojem opravilu sitnob in neprilik prenašati. Na zadnje še me silno mika nekoliko črhnuti, zastran lovljenja podpisov za šole zakotnjače, kakor ona, koja se namerava staviti v Stanošini še poprej, ko se napravi ona potrebnejša pri sv. Trojici; pa ker popolnoma zanesljivo ne vem, zato za zdaj raji nič ne rečem.

Jože Žitek, profesor v Ptuiju.

Od sv. Petra pri Radgoni. (Razne reči o letini.) Letina povprek je precej dobra, ozimina se je vrlo obnesla, sicer bodo nekteri menje pšenice dobili, kakor lani, vendar smemo še zadovoljni biti, ker se bode rži več pridelalo. Tu pa tam so uže poskusili mlatiti, ter bili bojda povsod zadovoljni. Moram pa reči, da se je vesela žetev tukaj pri nas povsod završila, in skoraj vse v lepem vremenu, ker žnjecev in žanjic na polji ni veliko dež nadlegoval, kakor marsiktero leto. Dalje moram pristaviti, da smo sena letos prav malo dobili, in ako se otava ne bode bolje obnesla, bode pač živina pomajnkanje trpela, in mnogi bodo morali v jeseni svoja živinčeta prav po ceni prodati, ker ne bodo imeli dovolj klaje skozi dolgo zimo. Jarina lepo kaže: koruza, krompir, grah, itd., ajda že tudi iz zemlje tišči in oves bo kmalu za žetev zrel, le proso se nekaj kuja, redko je in še to kar je, neče nič prav od zemlje pognati. Kaj pa bi pisal o vinogradih? Nič dosta, le to moram dostaviti, da se grozdicev še precej in lepih kaže, sicer ni vse ostalo, kar se je kabrnkov naleglo, ker se je mnogo grozdicev po cvetji osipalo, vendar moremo zadovoljni biti s tem, naj nam le to, kar je, nebeski Oča pred hudo uro obvaruje. Dalje pišem, da je letošnja spomlad pri nas mnogo požarov bilo, da so si ljudje noč in dan v strahu bili. Mnogo so si glave ubijali, kako se toliko ognja zatrosi, a na pravo vendar niso mogli zadeti. — Ne morem si kaj, da bi ne objavil žalostne smrti, ktero je tukaj pri nas storila pridna 26 let stara viničarska hči Neža Pavlič po imenu. Padla je sirota v mlako, sicer ni utonila, toda vsled strahu, ktereja je prestala, je kmalu vlegla v postelj, in v

malo dneh izdihnila svojo dušo, zapustivši mater vdovo, sestro in tri brate. Naj počiva v miru!
Janez Duh.

Iz Celja. (Freimaurerska „Celjanka“) je porodila mladiča. Krstili so ga: „Kmetški prijatelj“, oblekli pa res čudno, namreč v precej nesnažne, raztrgane slovensko-nemške cunje. Pisan je slovenski(?) in nemški, prav po celjsko-nemčurški šegi „pisel supen, pisel flajš, pisel bindiš, pisel dajč“. Ime je krivo, kajti liberalni nemčur je kmetom takšen prijatelj, kakor lisjak piščetom, maček špehu. Lisjaček „Kmetški prijatelj“ je pa materi lisici „Cillier Zeitung“ zelo podoben, nad gobcem ima piko „laž“. Rabi to besedo zaporedom, a roti se na vso silo, da ne laže. Vere, pravi, se ne bode dotikal, a precej se spozabi in piše: „kar cerkev zadene, hočemo, da se nje pravice ojstro od vlade ločijo.“ No to je zvito zakriti liberalno-freimaurerski nauk, ki je povsod rodil razpor med svetno in cerkveno oblastjo in pouzročil preganjanje sv. katoliške Cerkve, n. pr. sedaj na Francoskem, Nemškem, Italijanskem. Zastran „laži“ navajamo denes sledeče: 1. ni res, da bi bil deželni zbor „razpuščen“, kakor „Kmetški“ lisjak piše, 2. ni res, da bi bil „Deutscher Schulverein“ enak društvu sv. Mohora, 3. ni res, da bi bil v Tagespošti „nek kmet“ pisal dr. Rataju odprto pismo, kajti Rataj je notar v Bistrici, poslanec je pa g. Radaj v Mariboru, in odprto pismo je spisal „velikonemški“ profesor Zelger v Gradci, 4. ni res, da ni noben časnik pohvalil g. Haupta, zaradi njegovih zaslug v konjerejstvu in hmeljarstvu, kajti lani, in letos je g. Hausenbichler iz Žavca, v „Slov. Gospodarji“ pisal pohvalno o vrlem g. Hauptu, 5. ni res, da bi se mestni otroci n. pr. v Celji ali Mariboru, v malih šolah učili slovenski; saj bi g. Neckermann poprej omedlevati začel in 6. ni res, da so Angleži streljali z Egiptovskimi kanoni, streljali so s svojimi. To je uže cel koš neresnic ali da rabimo „Prijateljev“ izraz: „lažij“. Lep začetek. Pisava je pa tako revna, pomanjkljiva in kriva, da se nam zdeti hoče, da se nemčurski prerok in urednik dr. Glantschnigg norca dela iz naše lepe slovenščine in nalašč tako trapasto piše. Ali pa je dr. Glantschnigg res tako neveden? No, tedaj pa mu je čestitati, da ima svojo učenost na oslovski koži zabeleženo; kajti iz „Kmetškega prijatelja“ je ni videti. Kako se pa celjski nemčurji zatajujejo slovenski pisoč in potem režijo, češ, sedaj smo Slovence „namazali“, o tem prihodnjič.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Nemški cesar Viljelm je došel 18. julija v Gostinske toplice v Saleburškem, je toraj zopet naš gost. Meseca augusta prideta cesar in cesarica pa tudi cesarjevič v Trst k velikej razstavi. — Veliki vojaški manevri letos od-

padnejo, da se prihrani denarjev. — Colnina daje uže sedaj 6 milijonov goldinarjev več, kakor lani. Še bolje bode, kedar se bode poznavalo uplivanje nove colninske postave; največ so plačali trgovci od tuje moke, usnja in volnate robe. — Dunajčanje so se navolili vriska in psovanja nemško-judovskih novin na Slovane; pravijo Dunaj je glavno mesto celemu cesarstvu, ono tedaj ne sme sovražiti Slovanov, ki storijo večino prebivalstva. Snujejo toraj novo „nemško-liberalno“ stranko pod vodstvom barona Walterskirchna in starega politikarja Fischhofa. Dne 16. julija bil je shod volilcev, katerih večina je prav dajala ovima gospodoma, posebno, ker sta rekla, da se mora v Avstriji vsakemu narodu pravica priznati. To pa starim liberalcem ni po volji. Najeli so toraj mnogo Judov in dijakov in jih poslali v dvorano razsajat. Stari nemški liberalci, in tem so podobni tudi štajerski, nečejo miru, nečejo sprave, nečejo pravice priznati Slovanom. Kdor drugače pravi, ta ne govori resnice. — V Pelzni so sedaj tudi uradniki izstopili iz nemške kasine, ker je preveč prusko-nemške slinice cedila. — Koroški liberalci se bojijo zaradi volitev v državni in deželni zbor; Slovenci in konservativni Nemci se bodo bržčas porazumeli in složno vrgli liberalne kričače. — Ogerski liberalci so za Garibaldijev grob poslali srebrn venec. Kmetskih posestev je pa na Ogerskem v dveh letih prišlo 50.000 na boben kupec je večjidel Jud. — V Serajevo pride kot vodja civilne uprave baron Feodor Nikolič, sin jednega največjih posestnikov v Banatu, po materi v bližnjem rodu s srbsko kraljevsko rodbino Obrenovičev.

Vnanje države. Ko so Angleži v Aleksandrijo streljali, tedaj so ropali, požigali in kristijane klali mohamedanski vojaki egipčanski po mestu grozno in strašno. Naposled so se umaknili iz mesta. Sedaj vderejo Angleži v mesto, podijo roparje, gasijo ogenj in rešijo kristijane, kolikor jih je še bilo živih in poskritih; mesto je gorelo skoraj 8 dni in ga je večji del sama razvalina, ubitih je baje 2000 Evropecev. Angleži so kmalu prignali 5000 svojih vojakov in sedaj je Aleksandrija v njihovi oblasti, Arabi-paša, poveljnik Egipčanov, stoji pred mestom, ter ima 14.000 vojakov in 35 kanonov. Pozivlja baje vse mohamedane na sveti boj zoper kristijane. Slišati je, da so vsled tega začeli kristijane pobijati v Masnahu, Tantahu in Zazazigu, iz Kahire je 300 Evropecev srečno vbežalo. — Sultan bi moral sedaj za mir in red skrbeti v Egiptu, pa neče zavoljo mohamedanov. Zato bodo baje Angležem priskočili Francozi in Italijani, da večje nesreče zabranijo, in zlasti Sueški kanal ohranijo, da ga Egipčani ne zasujejo ali skvarijo. Angleži, Francozi, Italijani in Grki se orožajo močno in z veliko naglico. Mnogo državnikov je, ki se bojijo, da se nebi ove vlade naposled med seboj sprle zavoljo Egipta in se vnela velika svetovna vojska, kar je zelo mogoče.

Za poduk in kratek čas.

Naš domači regiment šte. 47.

III. Turške vojske ni bilo kmalu konec. Kristijani in Turki so se klali in trgali še celih 16 let po srečnem rešenju cesarskega Dunaja l. 1683. Še tisto leto moral je naš regiment marširati na Ogersko. Pomagal je Turka pregnati iz Ostrogona. L. 1684. pa je prodiral nad Višegrad, potem čez reko Dunav nad Vacov do Pešte pa je moral umakniti se po istej poti nazaj, da pomaga Budim napasti. Budim bil je takrat močna turška trdnjava. Nasajenih bilo je po visokih šancah 200 kanonov. Cesarska vojska obkoli mesto pa ga ne more vzeti, čeravno so naši vojaki hrabro se bojevali. Celih 109 dnij je trpelo oblegovanje. Naposled so naši morali zaradi zime pobrati kanone in se umakniti spred mesta. V omenjenem času je naša armada zgubila 23.000 mož; tudi naš regiment je bil hudo oslavljen: 100 mož je umrlo, 160 bilo je ranjenih, 337 pa bolnih v bolnicah. Dve leti pozneje, to je 2. septembra 1686, je vojvoda Lorenski naskokoma polastil se Budima. Toda naš regiment ni bil zraven, ker se je mudil v gorenjem Ogerskem, v posadkah raztresen.

Slavneje za naš regiment bilo je l. 1687. Kajti pod vodstvom Ludvika Badenskega je vojska cesarska z našim regimentom vred mahnila proti Oseku. Dne 12. avgusta prišlo je do krvave bitke pri Muhači. Turki so bili grozno tepeni, 8000 jih je obležalo mrtvih, bilo je 2000 vjetih in 78 kanonov zaplenjenih. Naš regiment je vodil njegov lastnik sam, baron Wallis. Po slavnej bitki pa je regiment moral daleč marširati v Debreczin, kder je ostal skoraj leto dnij, dokler ga ne pozove višji poveljnik cesarske armade, Maks Emanuel bavarski, pred Petrovaradin.

Ko je vsa vojska zbrana, ukrene vojvoda proti Savi, jo prekorači in zgrabi Turka v Belem gradu. Divjaki se branijo srdito, pa naših junakov ne ukroti nobena sila. Našega regimenta vojaki so prvi v mestu in v trdnjavi, njihov vodja Scherfenberg zgrudi se mrtev na tla pa zmaga je naša in Belgrad v cesarskej oblasti. Lastnik baron Wallis postane feldmaršal-lajtnant. Regiment ostane kot posadka v Belgradu, fml. Wallis pa je premeščen k vojski na Nemškem, da vzame francoskemu kralju Ludviku XIV. trdnjavo Mainz. Pri naskoku je pa baron Wallis tako hudo ranjen, da umerje 13. sept. 1689, zapustivši vdovo, rojeno grofinjo Attems-Petzensteinovo, in 10 neoskrbljenih otrok. Cesar se jih usmili in vzame med dvorne žlahtne fantiče postrežkeke. Cesar Jožef I. jih je povzdignil pozneje v grofovski stan.

Naslednik prvemu lastniku našega regimenta bil je grof Jörger, imenovan od cesarja dne 19. sept. 1689.

Kmalu potem prilomasti 60.000 Turkov pred Belgrad. Imajo seboj francoskih kanonirjev. Strelja

in napada se strahovito pa brani tudi pogumno. Na enkrat udari turška bomba v magazine za smodnik v gradu, predre svinčnato streho in užge strelivo. Zrak pretrese strahovit grom, zemlja se zaziblje, grad se podira na dve strani, kanoni ropotajo z višin v globline, regimenti: Salm, Auersperg in Welsberg so do zadnjega moža ubiti, naš pa zasut. Palo je namreč zidovje gradu na njega blizu Donava in ga zasulo, da je 1600 mož k priči mrtvih. Edini obristlajtnant Pfeffershofen ostane živ ter zbeži po mostu čez Donavo. Belgrad je zgubljen. Leto dnij pa preide, preden naš regiment obnovijo, dodelivši mu od drugih regimentov nekaj mož in v Šleziji nabranih 200 rekrutov. Med tem umerje grof Jörger in lastnik regimenta postane dne 4. marcija 1691 grof Oettingen.

Turkom je vsled nesreče, ki je zadela nas v Belgradu, greben zopet močno vzrastel. Veliki-vezir Köprili prižene iz Azije in Afrike 120.000 vojakov in vdere v Slavansko. Naših je bilo med Karlovcem in Zemunom kakih 45.000 mož. Tudi naš regiment došel je v tabor z Budima. Zapovedoval pa je hrabri mejni grof Ludvik Badenski. Pomikajočega se od Zemuna nazaj obkolijo Turki in prišlo je do strahovite bitke pri Slankamenu blizu Donava. Našim bilo je zmagati ali pod mečem turškim poginoti ali v valovih širokega in globokega Donava utoniti. Uiti ni bilo nikamor mogoče. Naš regiment je stal na sredini. Dne 19. avgusta 1691. zgrabijo se Turki in kristijani. Toda preden tema zemljo zavije v mrak in noč, uničena je turška vojska, 20.000 divjakov leži mrtvih po tleh, 154 kanonov, 10.000 šotorov, 10.000 bivolov, 5000 konj, 2000 velbljudov je zaplenjenih. Naših je palo 7300 mož in čez 300 oficirjev. Naš regiment je zgubil mnogo oficirjev in 197 vojakov. Sijajna zmaga pobrisala je za vselej Turka iz Slavonije.

Dne 7. novembra 1693 umerje grof Oettingen. Novi lastnik regimenta je grof Sapijeha in za tem l. 1694. Viktor grof Solari, ki l. 1694 regimentu nabere 400 rekrutov in kupi 705 novih mušket. L. 1696 udeleži se regiment bitke pri Olaši, na jugu od Temesvara, ter zgubi mnogo ljudij.

Sredi l. 1697 prihrumi sultan Mustafa II. od Belgrada in Pančeva na Ogersko. Slavno znani princ Eugenij komandira sedaj prvič veliko avstrijsko armado. Z njo stoji okolo Szegedina. Ko sliši o prihodu sultanovem, sklene mu nasproti pomikati se. V silnej vročini morajo vojaki, med njimi tudi celi naš regiment, marširati med Donavom in Tiso simotamo. Blizu Petrovaradina izve princ Eugen, da je sultan unkraj Tise mahnil proti Szegedinu ter da pri Zenti v tem hipu most čez reko dela in streže cesarskej armadi priti za hrbet. Sedaj se pokaže princ Eugen kot pravi vojskovodja. Vsa armada se obrne in hiti kolikor more naglo nazaj in pridre ravno prav blizu Zente; kajti Turka je uže največ lezlo čez most; polovica je takraj, polovica pa unkraj Tise, toraj je turška

vojska razklana na dva dela. To porabijo naši takoj in se zakadijo v Turka; kmalu pririjo do mosta in sedaj žnjavijo in pobijajo Turke strašno; kar jih ne pozoblje meč, ali postreli puška, to poskače v Tiso in utone. Zastonj upije in kriči in se roti sultan od une strani. Pomagati ne more, most je podren. Obupan puli baruse, prestrašen zajaše konja in pobegne z ostalo mu vojsko tje doli globoko na Turško. To je bila slavna zmaga pri Zenti dne 11. septembra 1697 in ob enem zadnja bitka v 17letnem turškem boji. Dne 26. januarja sklenejo v Karlovcu mir s Turkom na 20 let. Naš regiment pa je poslan na reko Maroš, da postavi ondi trdnjavo Arad. Med tedajšnjimi oficirji nabajamo tudi Slované. Jih imena so: stotnika Ježek in Golob in lajtenanta Jurič in Benež.

Smešnica 29. Koliko sem dolžna vpraša uže precej vinjena babura krčmarja. „Deset litrov vina“ „Da bi vas, se zajezi baba, to pa uže ni res, jaz sem uže večkrat svoj želodec premerila, pa ne gre več vaj, kakor samo 9 litrov, nič več, nič menje.“ To je uže mogoče, da je v želodeci samo devet litrov, odvrne krčmar, toda pomislite, ednega pa imate danes uže v glavi. Iv. Dub.

Razne stvari.

(*Strela*) udarila je v Kamnikovo gospodarsko poslopje v Škomrih pri Konjicah. Poslopje pogorelo je do tal.

(*Ubil*) je J. Smogovec v Kalšah v gornjej Polskavi posestnika Antona Korena. Sprla sta se zaradi nekega ječmena.

(*„Cillier-Zeitung“*) mati nemčurskemu lističu „Kmetski prijatelj“ norčevala se je nedavno na svetnico sv. Apolonijo prav nedostojno, češ, da so jej zobovje pipali „predi in zadi“. Iz svetnic se toraj Rakuschev list norca dela freimaurerje pa hvali.

(*Od solnca možgani vneli*) so se v Vozenici hlapčiču in dvema deklama. Morali so umreti vsi trije.

(*Mariborska gimnazija*) utegne biti najslabša v Avstriji, skoro polovica dijakov je propala. V I. razredu B na primer vbaja samo 15 v II. razred, ostalih 22 učencev mora I. razred ponavljati ali študiranje popustiti. Najhujša godila se je Slovencem.

(*Reservni regiment štev. 47*) obhaja v Mariboru 200letnico svojega obstanka, to pa 1. avgusta. Nabirajo vina in jestvin.

(*Celjska gimnazija*) imela je dijakov 130 Slovencev, 127 Nemcev, 2 Hrvata in 2 Italijana. Med profesorji je baje precej razprtja.

(*Mariborska realka*) štela je letos 15 učiteljev, 91 dijakov. Razredov je 7 pa v višjih je premalo dijakov; v 5. razredu jih je samo 5. Naposled bo več oken na velikanskej palači, kakor učencev v njej.

(*Pri Zidanem mostu*) je v Savinji utonil železniški konduktor Matija Lešnik.

(*Povozil*) je v Trbovljah voz z ogeljem naložen žletno dete, ki je takoj umrlo.

(*Oko izpehnil*) je neukreten blapec z vilami ubogej dekli Marjeti Samudovej v Jurkloštru.

(*Hrbtanec zlomila*) si je Marija Winkler v Dobrovcah na Dravskem polji, ko je v klet pala. Bila je hipoma mrtva.

(*Potres*) je bil 17. t. m. okoli 8. ure dopoldne v Ljubljani, Celji, Celovci.

(*Zvonike*) v Lembahu in Mahrenbergu so popravili in z nova pokrili.

(*Odborova seja družbe duhovnikov*) se bode obhajala 25. t. m. ob 11. predpoldnem v kr. šk. pisarnici.

(*Jud Sonnenberg*) pri Celji kupil je za 20 fl. „Kmetskega“ lisjaka in liste deli med ljudi. Jednako delajo drugi nemčurji.

(*Župnik v Vuhredu*) postal je č. g. A. Kocuvan.

(*Savinjski sokol*) bode kmalu imel precej izvežbanih sokolcev v Mozirji, Brašlovcah, Rečici, Gornjem gradu, in v Šaleškej dolini.

(*Tombola za revne učence*) Lehenske občine pri Slov. Gradci bo 30. julija blizu gostilnice g. Drakšlerjeve v Florjanovem gozdu. Darila nabira g. Drakšler v Lehnu. Ako bi dežilo, bode tombola 8 dni pozneje.

(*Za družbo duhovnikov*) so vplačali č. gg.: Divjak 11 fl., Kotnik 2 fl. in Beljšak po 1 fl. — Družbi so pristopili vsi četrtoletni bogoslovci.

Listič uredništva: Dopisi iz Ptuja, Rogacea, Vitanja, Polič, od Savinje prihodnjije.

Loterijske številke:

V Gradci 15. julija 1881: 12, 80, 2, 75, 45.

Na Dunaji " " 57, 33, 40, 9, 16.

Prihoduje srečkanje: 29. julija 1882.

✠

Ernest Širca naznanja v svojem in v imenu gospe **Betti Širca**, rojene Žuža, gospodične **Ane Širca** in svojih otrok, prežalostno vest, da se je iskreno ljubljena sestra, svakinja in teta, gospodična

Franciška Širca

v 60. letu svoje starosti po dolgej, težavnej bolezni in sprejemu svetih zakramentov za umirajoče danes ob 1/4. uri popoldne preselila na oni, boljši svet.

Telo predrage ranjce bode v petek dne 21. t. m. ob 9. uri dopoldne v hiši štev. 6. v Žavci blagoslovljeno in potem na pokopališče sv. Kancijana k večnemu pokoju preneseno.

Zadušne sv. meše bodo se služile v farnej cerkvi sv. Miklauža v Žavci. Draga pokojna bodi priporočena pobožnemu spominu.

Žavec dne 19. julija 1882.

Javna zahvala.

Podpisanimi je pred kratkim požar vse poslopje upepelil. Zavarovana sva bila od minole zime semkaj, pri društvu „North British and Mercantile“, katero nama je po svojem zastopniku g. Gomilšaku v Ljutomeru dotično odškodnino točno in popolnoma izplatilo.

Zahvaljujemo se tedaj glavnemu zastopniku društva „North British and Mercantile“ za točno in popolno izplačilo, in vsled tega ta zavod vsem posestnikom gorko priporočujemo.

Na Krapji pri Ljutomeru dne 14. jul. 1882.

Ivan Kos. **Mihalj Erjavec.**

Zahvala.

Županu Okoškem, gospodu Juriju Leskovarju in obč. svetovalecu Antonu Pišotku se zahvaljujem za potrjenje, da resnično cerkovnika farne cerkve oskrbljujem in zato imenovano žitno bernjo prejemam, kakor vsi moji gg. predniki, katero mi je v posebnem slučaju potrebno. To je vsem faranom znano, pa mi tega vender znani Oplotniški župan France Kunej in obč. svetovalec France Jonke nista hotela potrditi, menda iz nevednosti in nezaupnosti do dubovskega stanu.

V Čadramu 17. julija 1882.

Juri Bezenšek, župnik.

Štipendije

za učence c. kr. gozdarske šole v Gusswerku pri Marija-Celji za šolsko l. 1882/3.

Deželni zbor štajerski je dne 5. oktobra 1881 sklenol iz obrestij gozdarsko-kulturne zaloge napraviti tri štipendije, vsako v znesku 200 fl. za učence gozdarske šole v Gusswerku pri Marija-Celji. Zatoraj se pozivljajo vsi, kateri so namenjeni prositi za ove štipendije, naj po c. kr. gozdarskej direkciji na Dunaji si pridobijo spričevala, da so popolnoma sposobni sprejeti biti v omenjeno gozdarsko šolo (po predpisu 5. oddelka naučnega črteža). Tem spričevalom naj dodenejo dokazila, da so iz Štajerskega doma, da so brez premoženja ter naj priložijo še prošnjo za podelitev ene izmed gori imenovanih deželnih štipendij. Vse naj vložijo pri deželnem odboru v Gradci. Kojim se štipendije podelijo, ti imajo še prve dni avgusta t. l. posebič prositi za sprejetje v omenjeno gozdarsko šolo. Denarja se izplača nekaj po ustupu v gozdarsko šolo, nekaj pa v začetku drugega šolskega polletja proti potrjenju šolskega vodstva.

V Gradci dne 25. maja 1882.

3—3

Deželni odbor Štajerski.

2—3 Hiša na prodaj!

Hiša v Mariboru (Mühlgasse Nr. 14) s šterno, vrtom, prostornim dvoriščem in obilno najemščino, se s proste roke proda.

Pogodbe se poizvedo pri posestniku.

Oznanilo.

Zastran sprejetja učencev v razširjeno kmetijsko šolo v Grottenhofu blizu Gradca naznanja deželni odbor štajerski, da se prošnje pri ravnateljstvu polagajo, osebno do 15. septembra t. l.

Več pové oznanilo dotično v 26. številu Slov. Gospodarja od 29. junija 1882. 2—2

Gospodinje varujte svinje!!

Neogibno potrebni pomoček pri svinjoreji je

Tetlej-eva zdravilna štupa
za vsakojake bolezni svinj.

Dobi se po **36** kr. zavitek edino le pri

2—2

M. Berdajs-u

v Mariboru.

3—3

Zgodovina

domačega regimenta števil. 47.

pod naslovom:

Geschichte des wälderländischen k. k.

Infanterie-Regiments Nr. 47.

je dobiti v Reserve-Commando-adjutanturi v kosarni pri Dravi v Mariboru.

Cena 4 fl. 50 kr.

Štupo za svinje

priporoča

V. P. Holasek

v Mariboru. 5—6